PÕLLUMAJANDUS-
MINISTEERIUM

Lihatööstussektori 2014. aasta esimese poolaasta ülevaade

Lihatööstussektori 2014. aasta esimese poolaasta ülevaade

Kokkuvõte

- Seoses Leedus diagnoositud sigade Aafrika katkuga kehtestas Venemaa sisseveopiirangu EL sealiha ja -toodetele alates 31. jaanuarist 2014. Toimunud on kohtumised EL ja Venemaa vahel arutamaks olukorda, kuid lahendusteni pole jõutud. Endiselt kehtib EL riikidele impordipiirangud sealihale ning sellest valmistatud toodetele ning samuti varasemast ajast (2012. aastast) impordipiirang elussigadele. Lisaks kuulutas Venemaa 6. augustil 2014. aastal välja impordipiirangu EL toidukaupadele, millega kehtestati täielik embargo Euroopa Liidust pärit veise-, sea- ja linnulihale ja neist valmistatud lihatoodetele.
- Lihatööstussektor teenis 2014. aasta esimesel poolaastal 5 miljonit eurot kasumit. Kuigi 2014. aasta I kvartalis teenis sektor veel kahjumit (0,1 miljonit eurot), siis järgneva 3 kuuga on teenitud kasumit. Aasta alguse kahjumi üheks peamiseks põhjuseks oli sisendkulude kiire kasv (2014. aasta alguses kasvanud miinimumpalga tase, mis suurendas oluliselt tööjõukulusid). Järgneva 3 kuuga on kasvanud sektori müügitulud kiiremini kui kogukulud. Sellise olukorra põhjuseks võivad olla madalad liha hinnad EL-s.
- Lihatööstussektor investeeris 2014. aasta esimese 6 kuuga 39,2% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Suurimad investeeringud tehti 2014. aasta I poolaastal muude masinate, seadmete, inventari soetamiseks. Selle üheks põhjuseks võib olla see, et 2013. aastal teeniti 10,9 miljonit eurot kasumit (2,4 miljonit eurot (27%) rohkem kui 2012. aastal) ning seetõttu oli sektori ettevõtetel aasta algul palju vabu vahendeid investeeringuteks. Samuti võis mõjutada investeerimist hetkel valitsev soodne laenukeskkond, kus pankade laenuintressid püsivad madalal.

Sissejuhatus

Vaadeldud on lihatööstussektori ettevõtteid, mis kuuluvad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK 2008) tabeli järgi C101 kategooria (liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine) alla (*edaspidi lihatööstussektor*). Käsitletud on nende positsiooni majanduses, olulisemaid majandusnäitajaid, investeeringuid, liha kokkuostu- ja jaehindu ning vähesel määral lihatööstussektori väliskaubandust. Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika andmeid, EMORi andmeid ja Põllumajandusministeeriumi (PM) arvutusi.

Positsioon majanduses

Eesti lihatööstussektoris oli SA esialgsetel andmetel 2014. aasta esimesel poolaastal 60 ettevõtet (juriidilist isikut). 2013. aastal samal ajal oli sektoris 56 ettevõtet.

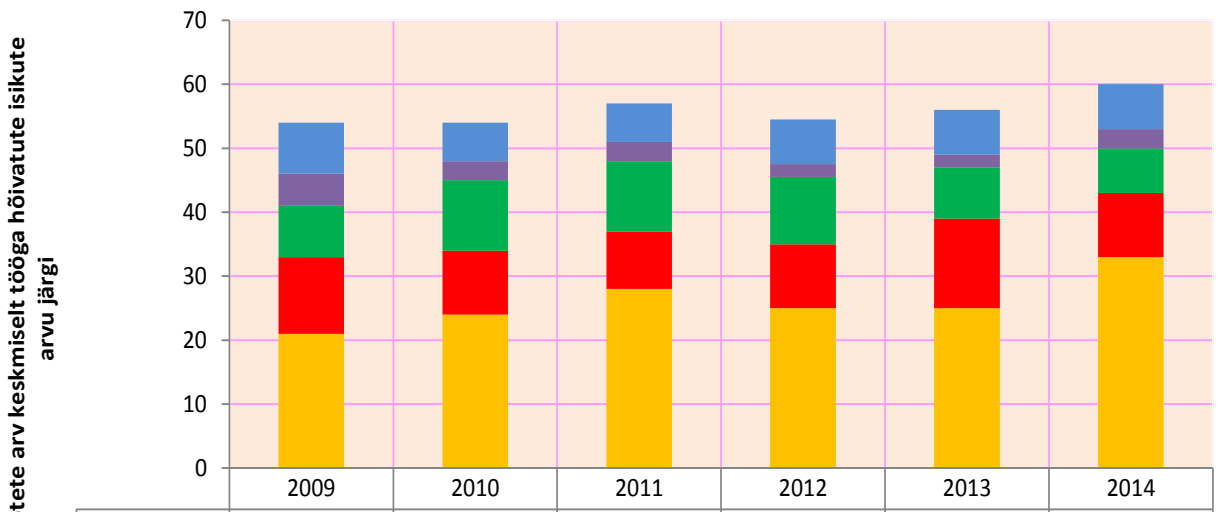

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
100 ja enam	8	6	6	7	7	7
50-99	5	3	3	2	2	3
20-49	8	11	11	11	8	7
10-19	12	10	9	10	14	10
1-9	21	24	28	25	25	33

Allikas: SA lühiajastatistika

Joonis 1. Ettevõtete arv I poolaastal, 2009-2014

Eestis oli 2014. aasta märtsi lõpu seisuga Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) andmetel 93 lihakäitlemisettevõtet (VTA annab tunnustuse töötlemisüksuse järgi, ettevõttel võib seega olla mitu kohta, mis on tunnustatud eraldi üksusena). Võrreldes eelmise aastaga on nimekirjas olevate ettevõtete üldarv vähenenud 2 ettevõtte võrra. Neist 27 olid väiketapamajad (toimub ainult loomade tapmine, lihalõikust, lihatoodete valmistamist jms tegevust pole).

Jätkuvalt iseloomustab Eesti lihatööstussektorit tihe konkurents siseturul. Välismaise kapitaliga ettevõtted omavad ~80 -85% turuosast (2010. aastal oli see ligikaudu 80% ning 2011.-2012. aastal 75-80%, 2013. aastal 80-85%).

SA esialgsetel andmetel tootis lihatööstussektor 118,7 miljoni euro väärtuses toodangut. Lihatööstussektori kogutoodangu osatähtsus oli toiduainete tööstuses 2014. aasta I poolaastal 16,1% (eelmisel aastal samal ajal 16,5%). Töötleva tööstuse kogutoodangust andis lihasektor 2014. aasta esimese 6 kuuga 2,6% (2011. aastal oli see 2,5% ja 2012. aastal 2,6%, 2013. aastal 2,4%).

Tabel 1. Tööstustoodangu struktuur (tuhat tonni) ja Eesti lihatoodang (tapakaalus) kokku (tuhat tonni) 2007–2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014 6 kuud*
Eesti lihatoodang kokku	70.5	74.6	76	75.4	80.6	78.4	79.8	-
Liha tööstustoodang	45.7	45	44.9	45.5	43.1	-	-	-
Vorsttooted	32.4	33.6	35.5	36.7	36.5	34.5	33.5	15.6
..keeduvorst	8.8	10.2	11.1	10.8	11.9	11.5	11.3	-
..sardellid	3.7	3.6	3.4	3.8	3.5	3.4	3.3	-
..viinerid	8.8	9.1	10.9	12.4	11.3	10.2	9.9	-
..poolsuitsuvorst	6.3	5.5	6.3	4.7	5.8	4.4	4.1	-
..täissuitsuvorst	1.2	1.1	0.6	0.7	1	1	1.3	-
..maksavorst	1	1	1	1	0.9	1.1	0.9	-
..verivorst	1.3	1.3	1.4	1.5	1.4	1.4	1.3	-
..muud vorsttooted	1.3	1.8	0.8	1.9	0.8	1.5	1.4	-
Termiliselt töötlemata naturaalsed pooltooted lihast	32.4	32.9	33	32.9	34.5	29.5	29.5	-
Termiliselt töödeldud tooted lihast	9.1	9.6	6.7	7.6	8.4	8.1	8.9	-
Pelmeenid	.	.	5.6	3.5	5.9	3.8	3.4	-
Pasteet	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	-
Suitsulihatooted* **	10.1	9	9.6	9.9	10.3	9.6	9.9	-

Allikas: ESA * andmed pole avaldatud

Ühik: tuhat tonni

*** Aastast 2008 koos kuivatatud ja soolatud lihatoodetega

2014. aasta esimese 6 kuuga tapeti tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes 15,5 tuhat veist ning neist saadi 3,7 tuhat tonni liha. Võrreldes 2013. aasta sama perioodiga suurenes tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud veiste arv 1100 veise võrra (7,6%) ja liha saadi 320 tonni rohkem (9,3%).

Sigasid tapeti 234,5 tuhat ja neist saadi 18,7 tuhat tonni liha. See on eelmise aasta sama ajaga võrreldes 19 tuhat siga rohkem (8,8%) ja saadi ka 1,6 tuhat tonni rohkem liha (9,3%).

Lambaid ja kitsesid tapeti tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes 1900 looma, täpselt sama palju kui 2013. aasta I poolaastal. 2014. aasta 6 kuuga saadi lammastest ja kitsedest 28,9 tonni liha, mida on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 2 tonni vähem (5,6%).

Majandusnäitajad

Müügitulu, kogukulud ja kogukasum

2014. aasta I poolaastal oli lihasektori käive 148,2 miljonit eurot, mis on 2013. aasta sama ajaga võrreldes 2,8 miljonit eurot (1,9%) rohkem.
2014. aasta esimese 6 kuuga teenis lihasektor 5 miljonit eurot kasumit. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes on kogukasum vähenenud 0,2 miljonit eurot (3,1%).

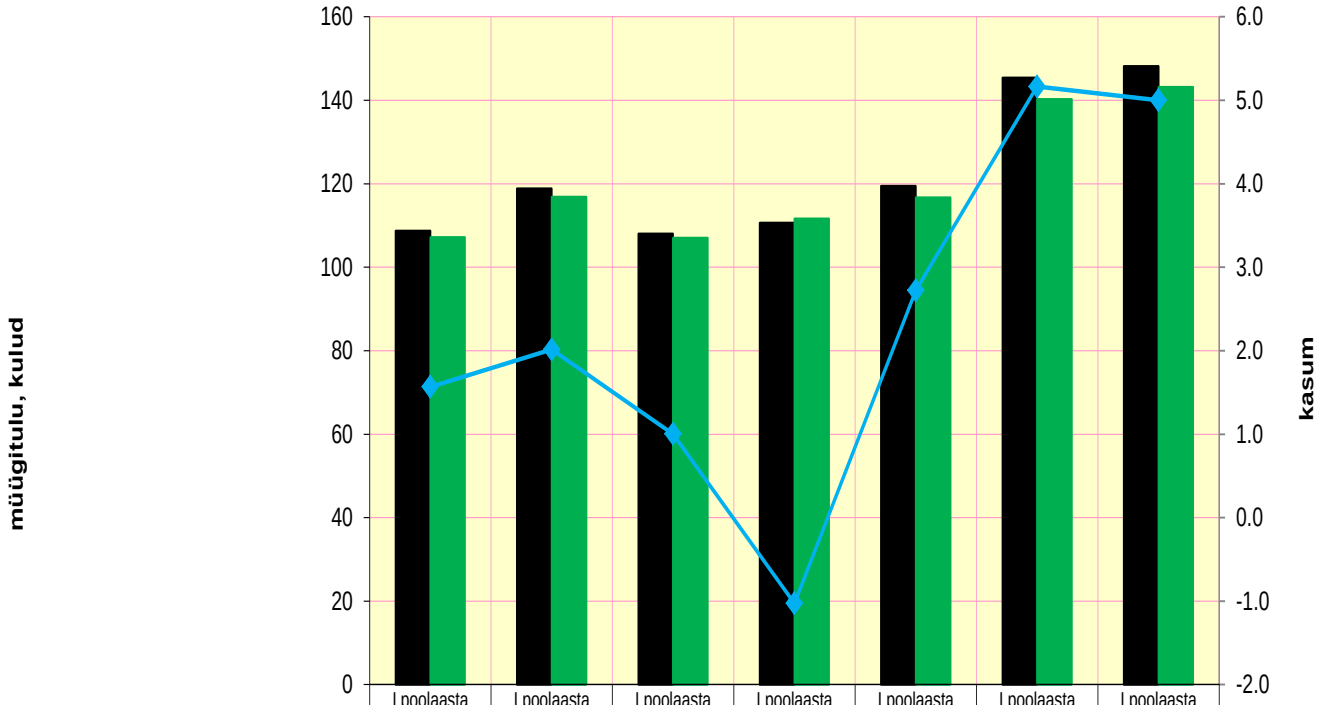

	I poolaasta 2008	I poolaasta 2009	I poolaasta 2010	I poolaasta 2011	I poolaasta 2012	I poolaasta 2013	I poolaasta 2014
Müügitulu, mln eurot	108.7	118.8	108.0	110.6	119.4	145.4	148.2
Kulud kokku, mln eurot	107.2	116.8	107.0	111.6	116.7	140.2	143.2
Kogukasum (-kahjum), mln eurot	1.6	2.0	1.0	-1.0	2.7	5.2	5.0

Allikas: SA lüh. statistika

Joonis 2. Lihatööstussektori müügitulu, kogukulud ja -kasum 2008–2014, miljon eurot

Lihatööstussektori tööjõukulud kasvasid 2014. aasta I poolaastal kiiremas tempos kui kogukulud. Tööjõukulud moodustasid 12,6% kogukuludest (eelmisel aastal oli see 11,6%) ning suurenesid aastaga 11,2%. Kogukulud olid I poolaastal 143,2 miljonit eurot, mis on 3 miljonit eurot suurem kui eelmisel aastal samal perioodil (2,1%). Tööjõukulude kasvu üheks põhjuseks võib lugeda 2014. aasta alguses toimunud miinimumpalga tõusu.
Sektori kogukulud kasvasid aastaga veidi kiiremini kui sektori müügitulu kokku. Selle põhjuseid on mitmeid. Üheks põhjuseks on jätkuv sisendkulude kasv (energia, tooraine, transpordikulud jms kulud). Esialgsetel andmetel tootis sektor (rahaliselt väljendatuna) rohkem (6,4%) ja eksportis (rahaliselt väljendatuna) vähem (2,9%) kui eelmisel aasta samal

perioodil. 2014. aasta esimese 3 kuuga oli veel eksport suurenenud, kuid 6 kuu andmetel juba vähenenud. Selle üheks põhjuseks võib pidada Venemaa sisseveopiirangut ELi sealiha ja –toodetele (31. jaanuar). Selle tõttu on ELis sealiha üleküllus ning ettevõtetel on raske leida nii kiirelt uusi eksportturge.

Puhas lisandväärtus ja tööviljakus

2014. aasta I poolaastal oli lihatööstussektori puhas lisandväärtus [1] 23,1 miljonit eurot, mis on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 1,7 miljonit eurot (7,8%) rohkem.

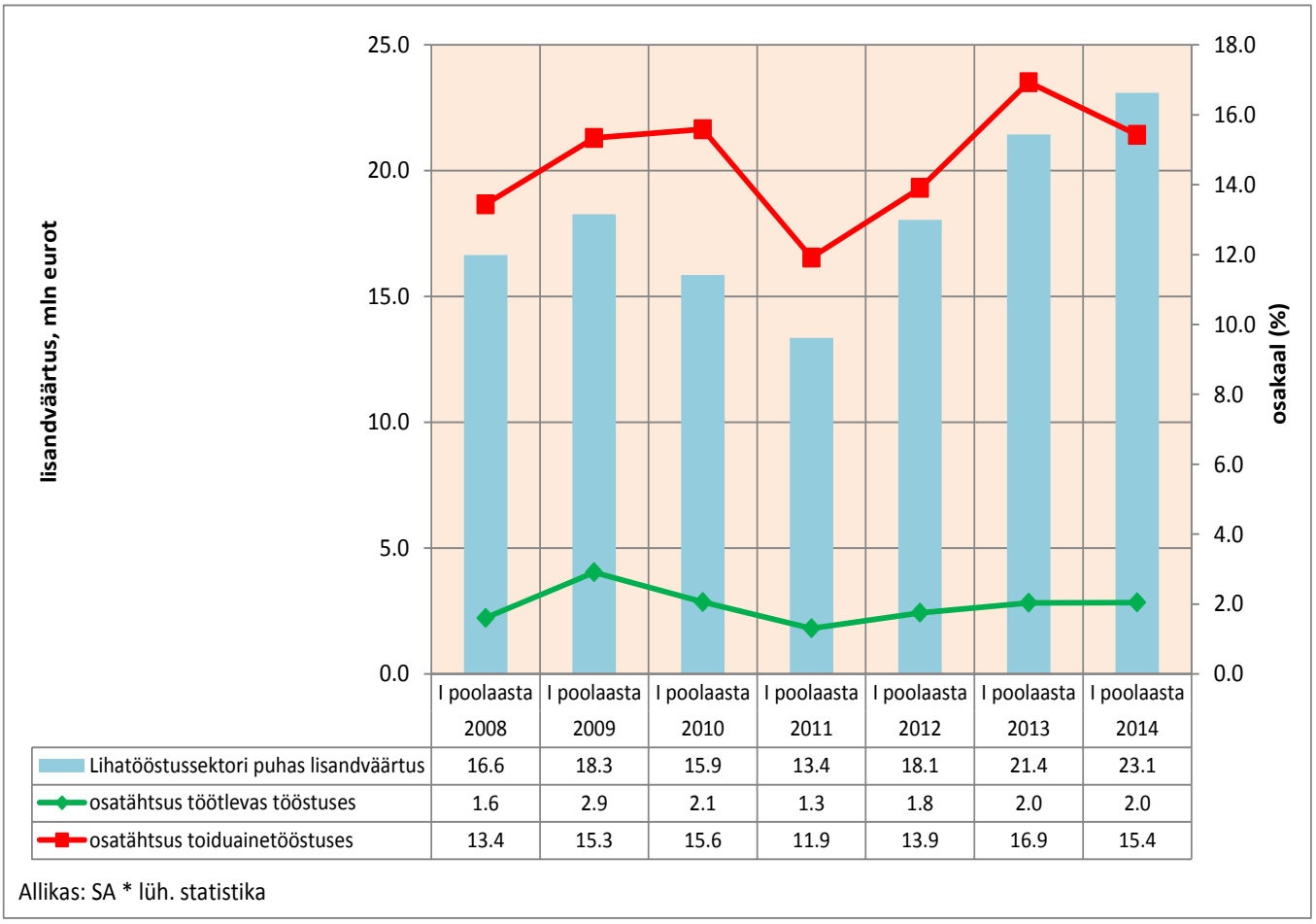

	I poolaasta 2008	I poolaasta 2009	I poolaasta 2010	I poolaasta 2011	I poolaasta 2012	I poolaasta 2013	I poolaasta 2014
Lihatööstussektori puhas lisandväärtus	16.6	18.3	15.9	13.4	18.1	21.4	23.1
osatähtsus töötlevas tööstuses	1.6	2.9	2.1	1.3	1.8	2.0	2.0
osatähtsus toiduainetööstuses	13.4	15.3	15.6	11.9	13.9	16.9	15.4

Joonis 3. Lihatööstussektori puhas lisandväärtus (miljon eurot) ja osatähtsus töötlevas tööstuses ja toiduainetööstuse lisandväärtusest 2008-2014 I poolaasta

[1] Puhas lisandväärtus = (müügitulu – kulud kokku) + tööjõukulud

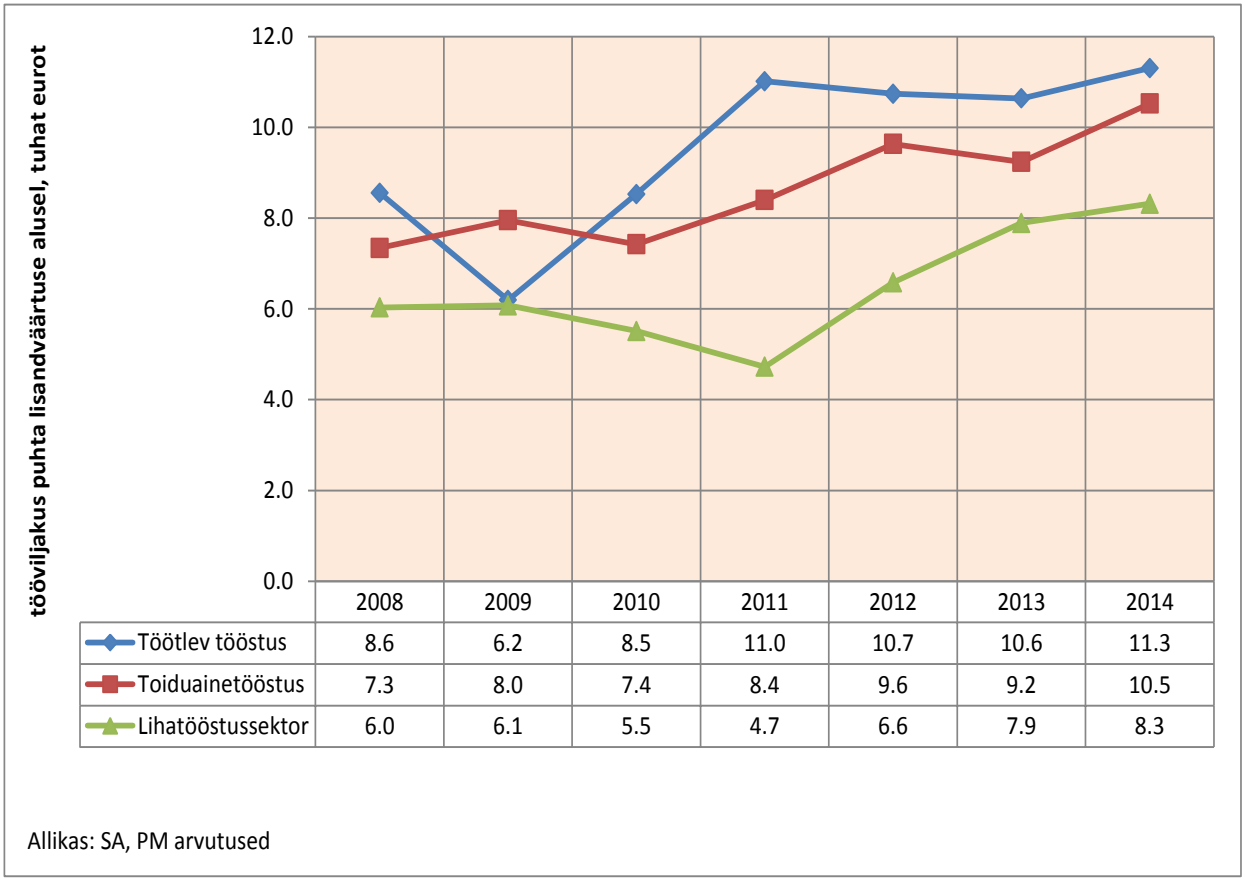

Joonis 4. Tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel (tuhat eurot) 2008-2014 I poolaasta

Tööviljakus[2] hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli 2014. aasta I poolaastal 8,3 tuhat eurot, mis on 2013. aasta esimese poolaastaga võrreldes 0,4 tuhat eurot suurem (5,4%).

Tööga hõivatute arv ja töötasu

2014. aasta I poolaastal oli SA andmetel lihasektoris keskmiselt tööga hõivatute isikute[3] arv 2662 inimest. Võrreldes 2013. aasta sama perioodiga on keskmiselt tööga hõivatute arv vähenenud 52 inimese võrra (1,9%).
Lihatööstussektoris keskmiselt tööga hõivatute arv moodustas 2014. aasta esimese 6 kuuga 18,7% toiduainetööstuses hõivatud inimestest (2013. aastal oli see 19,8%).

[2] Tööviljakus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv
[3] Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata töönädala pikkusest (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

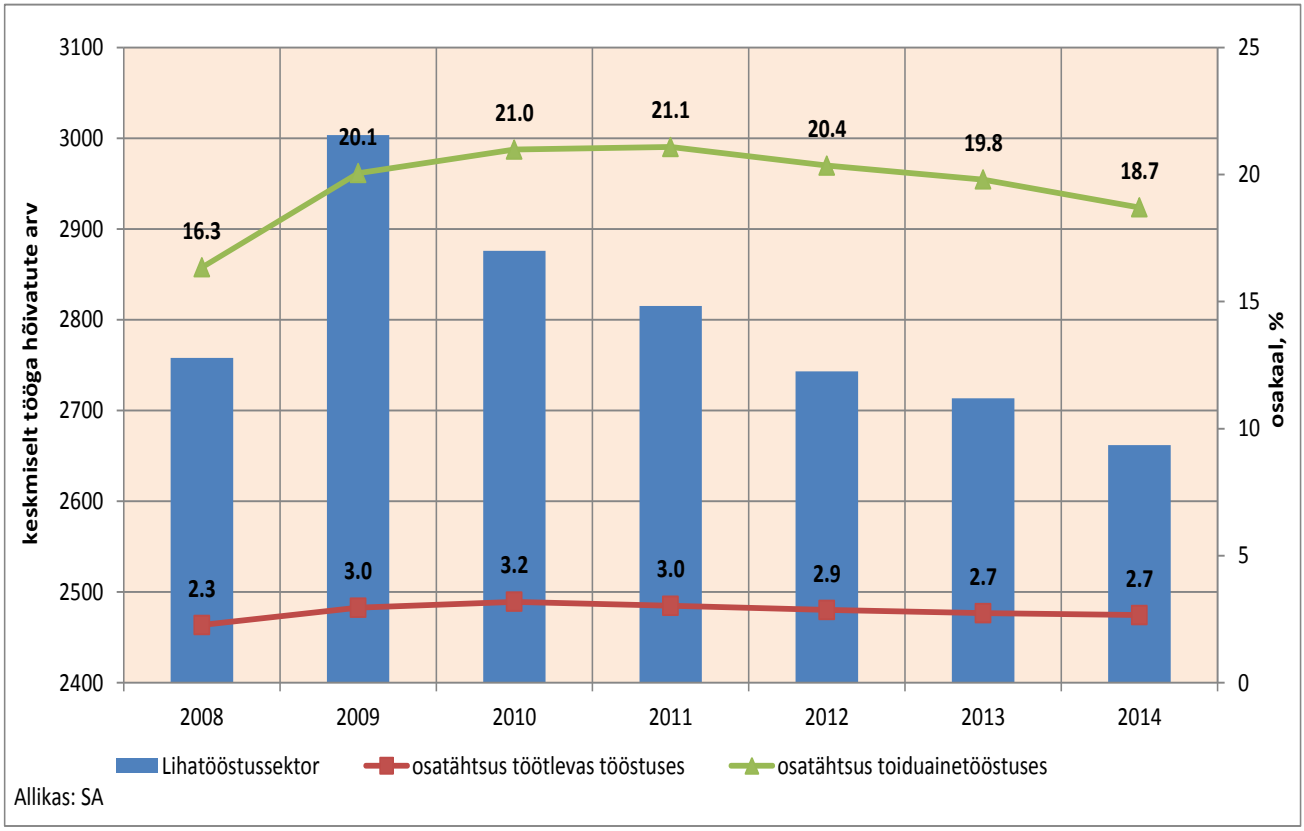

Joonis 5. Lihatööstussektoris keskmine tööga hõivatud isikute arv ja selle osatähtsus töötlevas tööstuses ja toiduainetööstuses, I poolaasta 2008-2014

PM arvutuste kohaselt oli 2014. aasta I poolaastal lihatööstussektori keskmine tunni brutotöötasu 5,5 eurot, mis on 2013. aasta sama perioodiga võrreldes 0,3 eurot (6,3%) rohkem.

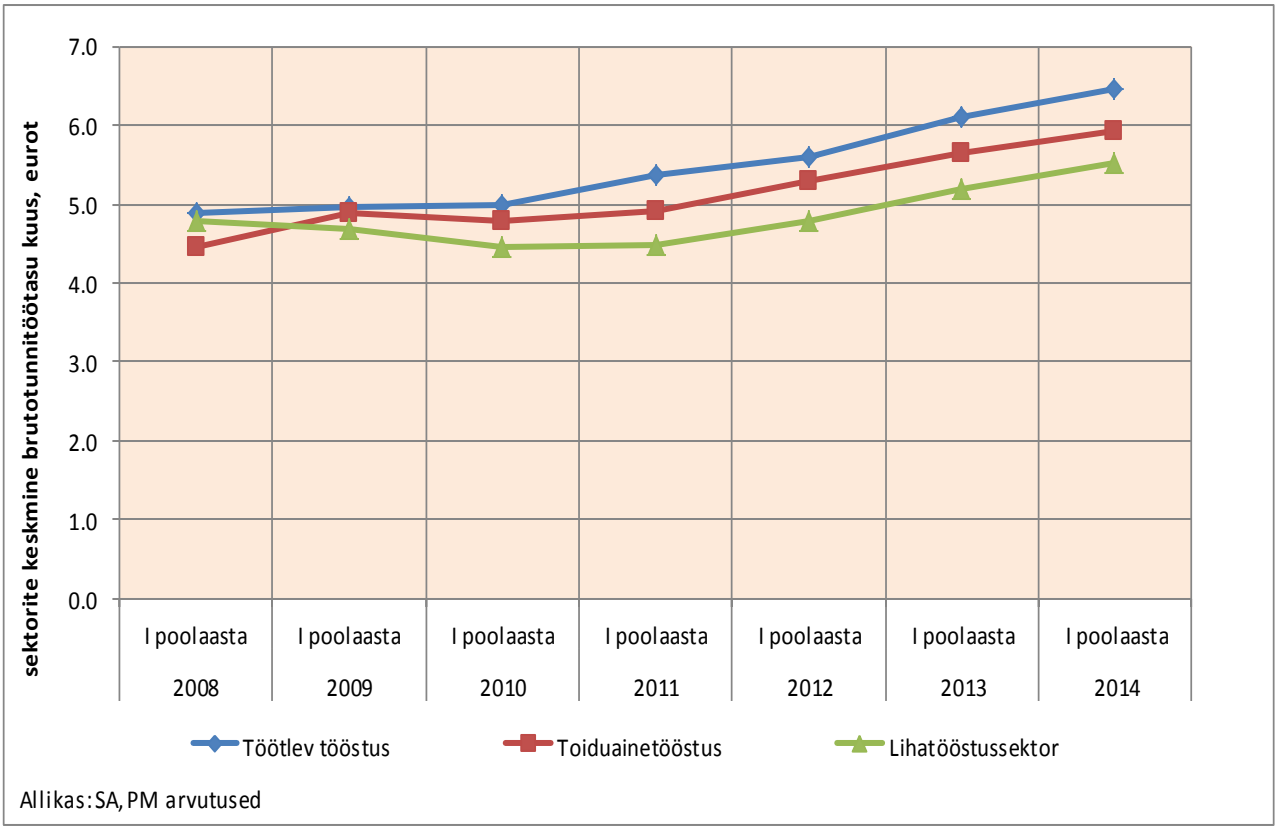

Joonis 6. Keskmine tunni töötasu kuus (bruto), eurot, I poolaastal 2008-2014

2014. aasta esimesel poolaastal oli lihatööstussektori keskmine tunni töötasu 14,3% madalam (eelmisel aastal 14,6% madalam) töötleva tööstuse keskmisest tunni töötasust ja 6,7% madalam toiduainetööstuse keskmisest tunni töötasust (eelmisel aastal 7,9% madalam).

Investeeringud

2014. aasta I poolaastal investeeriti lihatööstussektoris 4,37 miljonit eurot, mida on 2013. aasta sama perioodi investeeringutega võrreldes 1,2 miljonit eurot ehk 39,2% rohkem. Suurimad investeeringud tehti 2014. aasta I poolaastal muude masinad ja seadmete, inventari soetamiseks.

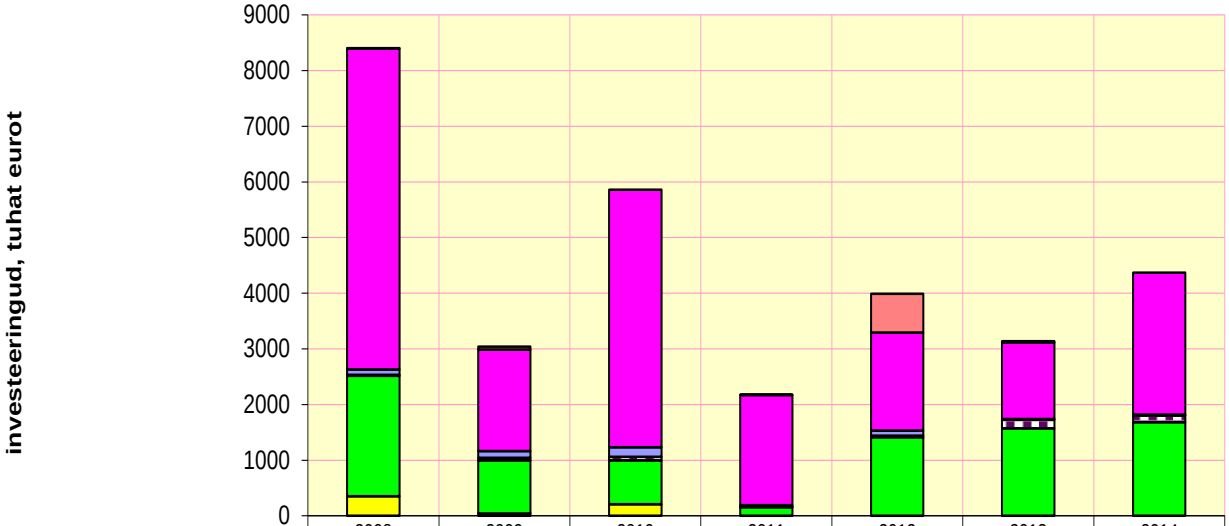

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
maa	3	51	0	2	694	29	0
muud masinad ja seadmed, inventar*	5763	1825	4624	1981	1 762	1 370	2 550
arvutid ja arvutisüsteemid	97	119	173	31	89	16	20
transpordivahendid	15	45	61	1	30	154	120
hoonete ja rajatiste ehitamine ja rekonstrueerimine	2167	959	786	149	1 397	1 568	1 681
hoonete ja rajatiste soetamine	351	40	212	10	15	4	0

Allikas: SA lühiaja statistika * va arvutid ja transpordivahendid

Joonis 7. Lihatööstussektori investeeringud I poolaasta 2008–2014, tuhat eurot

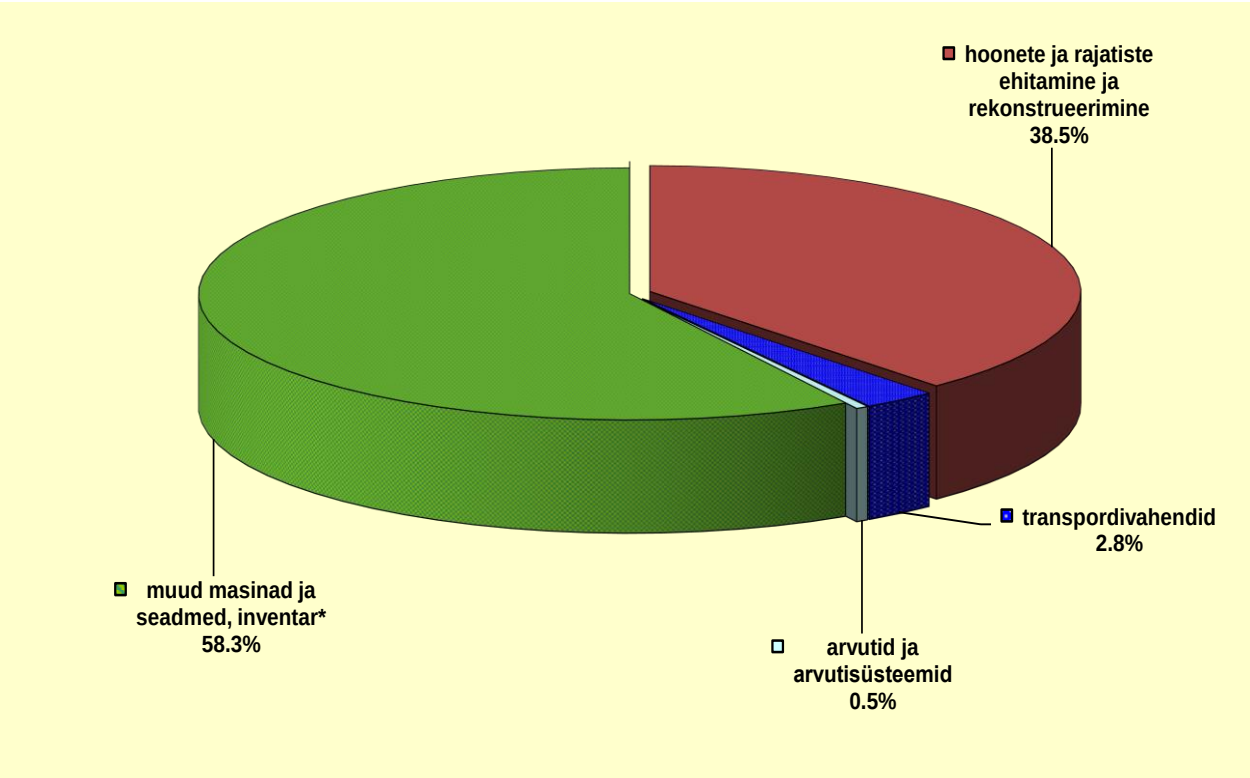

*Allikas: SA * va arvutid, arvutisüsteemid ja transpordivahendid*

Joonis 8. Lihatööstussektori investeeringud 2014 I poolaastal

Hinnad

Liha jae- ja kokkuostuhinnad

2014. aasta esimese 6 kuu andmete järgi oli sealiha jaehind võrreldes 2013. aasta esimese poolaastaga 0,08 eurot (1,4%) madalam ja veiseliha jaehind 1,25 eurot (17,2%) kõrgem.

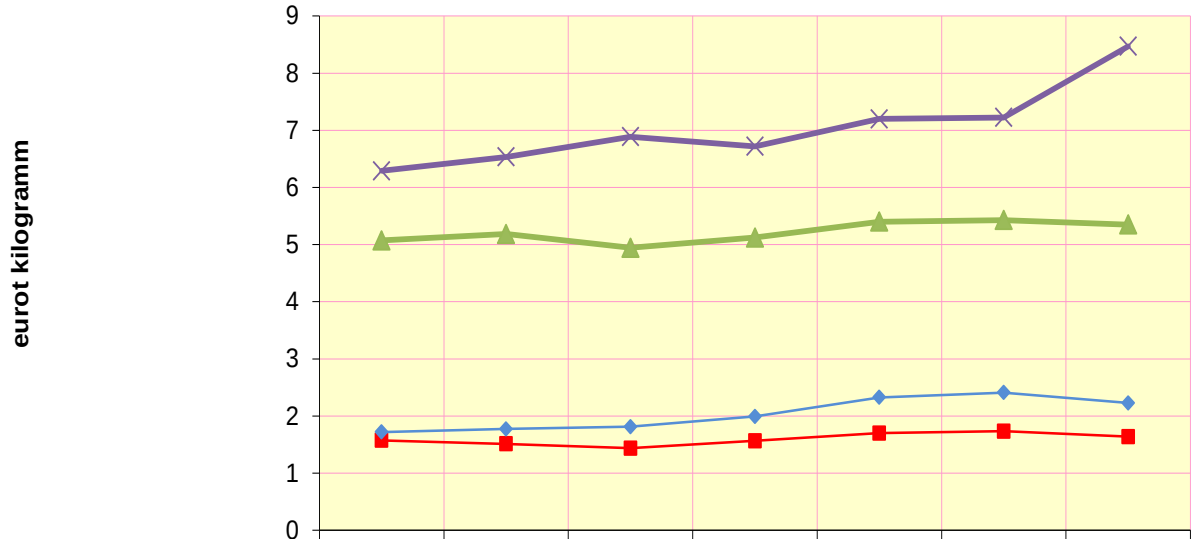

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 6 kuud
sealiha kokkuostuhind	1.58	1.51	1.44	1.57	1.70	1.74	1.64
veiseliha kokkuostuhind	1.72	1.77	1.81	1.99	2.33	2.41	2.23
sealiha jaehind	5.07	5.19	4.95	5.12	5.40	5.43	5.35
veiseliha jaehind	6.29	6.54	6.89	6.72	7.20	7.22	8.47

Allikas: EKI, EMOR, PM arvutused

Joonis 9. Sea- ja veiseliha jae- ja kokkuostuhinnad, eurot/kilogramm, 2008–2014

Kaubandus

Liha ja lihatoodete eksport moodustas 2014. aastal kogu põllumajandustoodete ja -saaduste väljaveost 6,8% (2013. aasta samal ajal oli see 8,3%).

SA kiirstatistika andmetel eksportis lihatööstussektor 2014. aasta esimese 6 kuuga ~14,3 miljoni euro väärtuses toodangut, mida oli 2,9% vähem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Majandusnäitajate üldtabel

Tabel 2. Lihatööstussektori olulisemad näitajad ja muutus I poolaastal 2013–2014

	2013 6 kuud	2014 6 kuud	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
Ettevõtete arv	56	60	+7.1
Toodangu väärtus, mln eurot	111.6	118.7	+6.4
Lihatööstussektori toodangu osatähtsus (%):			
töötlevas tööstuses	2.4	2.6	+8.3
toiduainetööstuses	16.5	16.1	-2.4
Majandusnäitajad			
Müügitulu, mln eurot	145.4	148.2	+1.9
Kogukulud, mln eurot	140.2	143.2	+2.1
Kogukasum, mln eurot	5.2	5.0	-3.8
Puhas lisandväärtus, mln eurot	21.4	23.1	+7.9
Lihatööstussektori lisandväärtuse osakaal (%):			
töötlevas tööstuses	2.0	2.0	0
toiduainetööstuses	16.9	15.4	-8.9
Tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	7.9	8.3	+5.1
Töötajate arv	2714	2662	-1.9
Keskmine kuu tunnitöötasu (bruto), eurot	5.2	5.5	+5.8
Investeeringud			
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln eurot	3.1	4.4	+39.2
Hinnad			
Sealiha kokkuostuhind, eurot kilogramm	1.71	1.64	-4.1
Veiseliha kokkuostuhind, eurot kilogramm	2.42	2.23	-7.9
Sealiha jaehind, eurot kilogramm	5.34	5.35	+0.2
Veiseliha jaehind, eurot kilogramm	8.66	8.47	-2.2

suurenenud

vähenenud

pp - protsendipunkti